

विपश्यना

साधकहरुका लागि
प्रेरणा पत्र

बुद्ध वर्ष २५५१

मंसिर २०६४

वर्ष २४ अङ्क ८

धम्मवाणी

असन्तस्स पिया होन्ति, सन्ते न कुरुते पियं ।

असतं धम्मं रोचेति, त पराभवतो मुखं ॥

- पराभव सुत्त

जब कसैलाई असन्तव्यक्ति प्रिय र सन्तव्यक्ति अप्रिय लाग्छ, जब उसलाई असन्त व्यक्तिको आचरण मनपर्न थाल्छ, तब यो उसको अवनतिको कारण बन्दछ ।

दान चेतना

कस्तो दान सार्थक हुन्छ ? जुन दान दिएर मन निर्मल हुन्छ । के दान दिएर मन मैलो पनि हुन सक्छ ? विवेक नभएको दान उसको बन्धनको कारण बन्दछ, त्यस्तै अविवेक व्यक्तिको श्रद्धा र अविवेक व्यक्तिको प्रेम पनि बन्धनको कारण नै बन्दछ ।

विवेक भएन भने दान दिने शुद्ध धर्म-चेतना उत्पन्न हुन सक्दैन । यस्तो व्यक्तिले दान दिए पनि दुर्मनले दान दिन्छ । उसको मन अहंकारले भरिएको हुन्छ, घृणाले भरिएको हुन्छ, ईर्ष्याले भरिएको हुन्छ, लोभ अथवा भयले भरिएको हुन्छ । यसरी दिएको दानले राम्रो फल कसरी पाउन सक्दछ ? दुर्मनको फल त दुःखद नै हुन्छ, सुखद हुन सक्दैन । विवेक भएमा नै दान शुद्ध हुन सक्छ अन्यथा त्यसमा आफ्नो लोभ-लालचलाई जोडेर दुषित बनाईन्छ । विवेक भएमा त्यस्को पवित्रतालाई नष्ट हुन दिदैन । यदि दान दिनुको उद्देश्य नाम पाउनको लागि हो, कीर्ति पाउनको लागि हो वा कुनै लौकिक प्रतिफल पाउनको लागि हो, कुनै देवलोकको प्राप्तिको लागि हो भने यस्तो राग-रजित दानले बाँधिन्छ । तर आफ्नो यस कुशल कर्मलाई त्यागेर अपरिग्रह रहेर आस्रव-क्षय गर्ने हेतु बनायो भने यस्तो दान कहिल्यै पनि बाँध्ने हुँदैन ।

इदं मे पुञ्जकम्मं असवक्खय वहं होतु ।

अथवा

इदं मे पुञ्जकम्मं निब्बानस्स पच्चयो होतु ।

विवेकवान व्यक्तिको लागि दान दिएको पुण्य-कर्म आस्रव-क्षय गर्न र निर्वाण प्राप्तिको मार्गमा अघि बढ्नको लागि नै हुन्छ किनकि त्यो अपरिग्रहको लागि नै दिएको हुन्छ । बोझ हल्का गर्नको लागि नै दिएको हुन्छ, बोझ बाड्नको लागि होइन । शुद्ध अपरिग्रह बुद्धिले दिएको दान लोकोत्तर निर्वाण तर्फ लैजाने हुनुको साथ-साथै यसबाट लोकीय लाभ पनि प्राप्त हुन्छ, त्यो ठीक हो । जस्तो कि यदि धान उब्जनी गरेको छ भने त्यसबाट चामल पाउनुको साथ-साथै पराल, भूस, ढूटो, कनिका आदि पनि प्राप्त हुन्छ । चिनीको फ्याक्ट्री चलाएको छ भने चिनीको साथसाथ चाकू, सक्खर आदि पनि उत्पादन हुन्छ । त्यस्तै प्रकारले शुद्ध दानले पनि समस्त मानवी तथा दैवी सम्पत्ति प्राप्त हुनुका साथै निर्वाणिक सम्पत्ति पनि उपलब्ध गराउँछ ।

मानुस्सिका च सम्पत्ति, देवलोके च या रति ।

या च निब्बानसम्पत्ति, सब्बमेतेन लभति ॥

अभिमान रहित मनले, मैत्री र करुणालेयुक्त चित्तले र कुनै कामना नराखी अपरिग्रह बुद्धिले दिएको दानले निर्वाण तिर लैजाने उत्तर धर्मका लागि आवश्यक पृष्ठभूमि तैयार गर्दछ । शुद्ध दान दिँदा दुई किसिमका लाभ हुन्छन्- लोकीय लाभ र लोकोत्तर लाभ । विवेकशील दानीले आफ्नो दानबाट हुने यी दुवै पक्षका लाभका बारेमा राम्ररी बुझेको हुन्छ ।

दान दिनु पहिला नै उसले प्रज्ञा पूर्वक सोच्दछ कि म किन दान दिँदछु ? अथवा मैले किन दान दिनु पर्‍यो ? यसरी सोचेर बुझेर दान दिएको छ भने उसले स्वच्छ र सुमन चित्तले नै दान दिन्छ । सुमनको फल स्वतः लोकीय क्षेत्रमा पनि लोकोत्तर क्षेत्रमा पनि सुखद नै हुन्छ ।

विवेकशील व्यक्तिले जब आफ्नो चारैतिर अभाव ग्रस्त प्राणीहरूलाई देख्छ, तब ऊ संग भएको केही हिस्सा ती प्राणीहरूलाई बाँडेर बाँकी रहेको भाग आफूले उपभोग गर्दछ । प्राणीहरू मध्ये यदि मनुष्य अभाव ग्रस्त छ भने उसको आवश्यकता पूरा गरेर आफूलाई अधिक धन्य थान्दछ । उसले यो सत्यलाई राम्ररी बुझ्दछ कि आफूसंग जे जति छन् त्यसलाई आफू एकलैले उपभोग गर्नु धर्म-नीतिको विरुद्ध आचरण हो । यदि आफूलाई अलिकति कम भएपनि, अरूलाई दिएर बाँकी रहेको ग्रहण गर्नु धर्म हो र जब आफूसंग आवश्यकता भन्दा बढि भए पनि त्यसलाई नबाँटिकन आफूले मात्र उपभोग गर्नु घोर पाप हो । यसरी उपभोग गरेमा आफ्नो अमंगल हुन्छ, आफ्नो पराभव हुन्छ, पतन हुन्छ ।

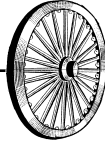
पहूतवित्तो पुरिसो, सहिरञ्जो सभोजनो ।

एको भुञ्जति सादूनि, तं पराभवतो मुखं ॥

- जो संग प्रभूत मात्रामा धन-सम्पत्ति छन्, सुन-चाँदी आदि छन्, खाने-पदार्थ छन् र ऊ एकलैले त्यस्को उपभोग गर्‍यो भने यो उनको पतनको कारण हुन्छ ।

विवेकशील व्यक्ति यस्तो नराम्रो हुनबाट बच्दछ, यस्तो पतन हुनबाट बच्दछ ।

विवेकशील व्यक्तिले राम्ररी जान्दछ कि मानिस एउटा सामाजिक प्राणी हो । समूहमा बस्ने प्राणी हो । अतः म अरूसंग एक साथ बस्नु पर्दछ । म अरूबाट अनेक किसिमका सुख-सुविधाहरू प्राप्त गर्दछु तर यसको बदलामा अरूको सुख सुविधामा आफूले गर्नु पर्ने

दायित्व निभाउँछु कि निभाउँदिन ? यदि मसंग मलाई आवश्यकभन्दा बढी केही छन् भने त्यो अरूलाई दिएर आफ्नो दायित्व निभाउँछु । यस्तो सम्भेर ऊ जुन सामाजिक व्यवस्थामा बसेको छ, रहेको छ, त्यस व्यवस्थाको पुरातन धर्म-परम्परालाई निभाउँदछ । यस सामाजिक व्यवस्थामा आर्थिक विषमता हुनु स्वाभाविक छ । यो विषमता यस व्यवस्थाको अनिवार्य दूषण हो । यस सामाजिक व्यवस्थामा रहेर यस दूषणलाई जति सक्दो हटाउन सक्नु नै बुद्धिमानी हुन्छ । त्यसैले पुरातन कालमा यज्ञ गर्ने प्रचलन थियो । हरेक व्यक्ति यज्ञ गर्दथे । हरेक व्यक्ति त्याग गर्दथे, बलिदान गर्दथे । पहिला अरूलाई बाँड्थे पछि मात्र आफूले उपभोग गर्दथे । अनावश्यक परिग्रहबाट रहित हुँदै कसैको कुनै वस्तु प्रति लोभको दृष्टि राख्दैनथे । तर विस्तारै मानिसहरूको बुद्धि सेलाउँदै गयो । स्वेच्छाले प्रज्ञापूर्वक आफूसंग भएको आवश्यकताभन्दा बढी भएको सम्पत्ति यज्ञ गरेर अरूलाई दिने प्रज्ञा विस्तारै हराउँदै गयो । अतः दान दिने यो प्रथा सेलाउँदै गयो । यसलाई फेरि जीवित गर्नका लागि समाजका केही नेताहरूले यसमा देव भक्तिको रंग-रोगन चढाएको हुनसक्छ । देवी-देवतालाई प्रसन्न गर्न, सन्तुष्ट पार्नको लागि यज्ञ गर्नु, त्याग गर्नु । जो संग केही सम्पत्ति संचित भएको छ, त्यसको बलिदान गर्नु । देवताहरूको नामले बलि चढाउनु, दान दिनु । देवताको नाममा जे जति दान दिए पनि त्यो आखिरमा प्रजामा नै बाँडिन्छ । यस प्रकार सम-विभागको यो कल्याणकारी प्रथा देवताको यज्ञको नाममा चलेको होला । पशुपालन तथा कृषिप्रधान समाजमा जो संग अधिक संख्यामा पशु हुन्छन् अथवा जो संग अन्न बाली एकत्र हुन्छन् । त्यस्तो व्यक्तिले यजन गरेर आफ्नो पशुधन र अन्न बाली समाजका अन्य मानिसहरूलाई बाँडिन्छन् । जब यो यजनको काम देवताहरूको नाममा हुन थाल्यो तब यजमानले देवताको नाममा बलिदिन थाल्यो अर्थात् देवतालाई अर्पित गर्न थाल्यो । तर आखिरमा ती सम्पत्ति समाजका मानिसहरूमा नै बाँडिन्थ्यो, यसबाट सामाजिक विभेद हुन पाउँदैनथ्यो । समय-समयमा यस प्रथामा विकृतिहरू देखापरे, दूषित भए र समय-समयमा फेरि सुधार पनि भए । दान गर्ने व्यक्तिले जब जब आफ्नो विवेक हराउँदथ्यो तब-तब उसको मनको निर्मलता पनि हराउँदथ्यो र दानको पवित्र उद्देश्यलाई नष्ट गरे । जब-जब उसको विवेक जाग्यो, तब-तब उसले दानलाई सार्थक बनायो, सुफलदायी बनायो ।

विवेकशील व्यक्तिले बुझ्दछ कि दान अपरिग्रहको लागि हो । कोही एकजना व्यक्तिसंग अधिक सम्पत्ति जम्मा हुन गयो भने अरूले त्यो अभाव भोग्नु नै पर्ने हुन्छ । त्यसैले समय-समयमा अपरिग्रह बुद्धिले, कर्तव्य बुद्धिले र अहंकार रहित भएर आफूसंग संचित रहेको सम्पदा अरूहरूलाई बाँड्नु पर्छ ता कि समाजमा विषमता नबढोस् र परिणाम स्वरूप मानिसहरू बीच दूरी नबढोस् । दान गरेपछि भार बोकेको व्यक्ति भारमुक्त हुन्छ र अभावग्रस्त व्यक्ति अभाव मुक्त हुन्छ ।

दान आवश्यक भएको व्यक्तिलाई नै दिनु पर्छ । आवश्यकता परेका व्यक्तिले मध्ये पनि दान दिनको लागि योग्य पात्र छानिन्छ । विवेकशील व्यक्तिलाई यो कुरा राम्ररी थाहा हुन्छ कि राम्रो-असल माटो भएको खेतमा रोपेमा बीऊले धेरै फल दिन्छ, त्यस्तै गरी उर्वरा क्षेत्रमा रोपेको दानको बीऊले पनि राम्रो फल दिन्छ । जस्तो कहीं खाडल छन्, धेरै घाँस छन् । भार-पात छन्, जहाँ कंकड मिसिएको माटो छ, जहाँ जोतिएको छैन, चट्टान छ, जहाँ पानी ल्याउने बाटो छैन, जहाँ पानी बाहिर पठाउने बाटो छैन, जहाँ नाली छैन यस्तो खेतमा रोपिएको बीऊ

महाफलदायी हुँदैन । यस्तै प्रकारले जो व्यक्तिको बोली शुद्ध छैन, जसको शारीरिक कर्म शुद्ध छैन, जसको आजीविका शुद्ध छैन, जसले राम्ररी प्रयास गर्दैन, जसको स्मृति शुद्ध छैन, जसको दर्शन-दृष्टि शुद्ध छैन यस्तो दुर्जन, दुश्शील, दुराचारी, दुःसमाधिस्थ र दुष्प्रज्ञ व्यक्तिलाई दिएको दान महाफलदायी हुनसक्दैन ।

जुन खेत समतल छ, भारपात तथा घाँस धेरै उम्रेको छैन, माटोमा कंकड-पत्थर छैन, जहाँ गहिरोसम्म जोतिएको छ, जहाँ पानी ल्याउने बाटो छ, त्यस्तै पानी बाहिर पठाउने बाटो छ, जहाँ नाली छ भने यस्तो उब्जाऊ खेतमा रोपिएको विऊ साँच्चिकै फलदायी हुन्छ । त्यस्तै प्रकारले जो व्यक्तिको वाणी शुद्ध छ, शारीरिक कर्म शुद्ध छ, आजीविका शुद्ध छ, प्रयत्न-प्रयास शुद्ध छ, स्मृति शुद्ध छ, समाधि शुद्ध छ, चिन्तन-मनन शुद्ध छ, दर्शन-दृष्टि शुद्ध छ यस्तो सज्जन, सुशील, सदाचारी, सुसमाहित चित्त भएको, सप्रज्ञ व्यक्तिलाई दिएको दान साँच्चिकै महाफलदायी हुन्छ । यस्तो व्यक्ति चाहे जुनसुकै जाति, कुल, वर्ण, वर्ग, सम्प्रदायको होस् तर ऊ हरेक दृष्टिमा श्रमण नै हुन्छ, ब्राह्मण नै हुन्छ, पवित्र नै हुन्छ, पावन नै हुन्छ । यस्तो व्यक्ति धर्म-पथको बटुवा हो । अतः दानको बीऊ रोप्नको लागि साँच्चिकैको उपजाऊ पुण्य-क्षेत्र हो । यस्तो धर्म-पथिक जब चित्त विशुद्धिको प्रथम अवस्थालाई प्राप्त गरेर मुक्तिको स्रोतमा पर्दछ अर्थात् स्रोतापन्न हुन्छ तब उब्जनी भन बढी हुन्छ । महान पुण्य-क्षेत्र बन्दछ । यही व्यक्ति अगाडि बढ्दै बढ्दै आफू भित्रको सूक्ष्म बन्धनहरूबाट मुक्ति पाउँदै सगदागामी हुन्छ, अनागामी हुन्छ र भन उब्जाउ हुँदै अघि बढ्छ । यही व्यक्ति जब अरहन्त हुन्छ, स्थितप्रज्ञ भएर जीवनमुक्त हुन्छ, सम्पूर्ण गाँठोहरूबाट छुटकारा पाएर निर्ग्रथ हुन्छ, सबै प्रकारका विकारहरूलाई जितेर जिन हुन्छ, अनुत्तर सम्यक् सम्बोधि प्राप्त गरेर सम्यक् सम्बुद्ध भयो भने त पवित्रताको उच्चतम अवस्थामा पुग्दछ । अतः महान उत्तम उर्वरा पुण्यभूमि बन्दछ ।

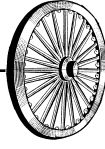
विवेकशील दानीले यस कुरालाई राम्ररी बुझ्दछ कि धर्मवान व्यक्ति मानव समाजको एउटा अनमोल सम्पत्ति हो । धर्मवान व्यक्ति स्वयंले सुख-शान्तिको जीवन जिउँछ र अरूको सुख-शान्तिको कारण पनि बन्दछ । र अरूलाई धर्मवान बन्ने प्रेरणा प्रदान गर्दछ, मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ । त्यसैले जो जति-जति धर्मवान छ ऊ समाजको लागि त्यति त्यति नै उपयोगी हुन्छ, कल्याणकारी हुन्छ । अतः त्यति त्यति नै अधिक पूजा गर्न-वन्दना गर्न योग्य हुन्छ, आदर-सत्कार गर्न योग्य हुन्छ, दान-दक्षिणा दिन योग्य हुन्छ ।

जुन समाजमा शील-गुण-सम्पन्न धार्मिक व्यक्तिले अवहेलना र अपमान हुन थाल्छ र शील-गुण-विहीन व्यक्तिले जाति, कुल, गोत्र, धन, सत्ता आदिको नाममा मान-सम्मान हुन्छ त्यस समाजमा धर्मको अवमूल्यन हुन जान्छ । परिणाम स्वरूपः त्यो समाज धर्मबाट टाढा हुनथाल्छ । त्यस समाजमा न्याय-नैतिकताको हास हुन थाल्छ । त्यस समाजका मानिसहरू मिथ्याभिमानको शिकार बन्दछ र आफ्नो पतनको कारण स्वयं बन्दछ ।

जातिन्ध्रो धनन्ध्रो गोत्तन्ध्रो च यो नरो ।

सञ्जाति उपतिमञ्जेति तं पराभवतो मुखं ॥

- जो व्यक्ति जन्म-जातको, धन-सम्पत्तिको, कुल गोत्रको अभिमान गरेर आफ्नो समाजका अन्य साथीभाईको निरादर गर्दछ भने उसको पतनको कारण बन्दछ ।

विवेकवान व्यक्तिले बुद्धदृष्टि कि जब कोही धर्म निष्ठ व्यक्तिलाई दान दिईन्छ, तब उसको मन श्रद्धाभावले, दक्षिणा दिने भावले भरेको हुन्छ, र यस्तो अवस्थामा उसको मनमा यस्तो भाव आउँदछ कि यो धर्मनिष्ठ व्यक्तिले मेरो दान स्वीकार गरेर म माथि उपकार गरेको छ। अर्को तर्फ जब कोही धर्म-विहीन व्यक्तिलाई दान दिइन्छ, तब आफ्नो मिथ्या अहंभावलाई बढाउँदै यस्तो महसूस गर्दछ कि मैले उसलाई दान दिएर यस व्यक्तिको प्रति अनुकम्पा गर्दैछु। धर्महीन व्यक्तिको दाँजोमा धर्मनिष्ठ व्यक्तिलाई दान दिँदा चित्तको चेतना अधिक निर्मल हुन्छ र त्यसैले यो अधिक फलदायी हुन्छ।

विवेकवान व्यक्तिले यो पनि बुद्धदृष्टि कि व्यक्तिभन्दा समाज ठूलो छ। एकजनालाई भन्दा समग्रलाई दिनु महान हो। अतः कोही एकजना व्यक्तिलाई दान-सेवा दिनुको तुलनामा सार्वजनीक दान-सेवा अधिक फलदायी हुन्छ। एकजना व्यक्ति चाहे ऊ परम ज्ञानी सम्यक् सम्बुद्ध नै किन नहुन्, उनको दाँजोमा एक जमात अर्थात् संघलाई दिएको दान अधिक फलदायी हुन्छ। र संघ पनि कुनै धर्म-विहारीहरूको संघ होस्, सन्तहरूको संघ होस् अथवा साधकहरूको संघ भयो भने त कुरै भएन। दानको बीऊ रोप्ने यी क्षेत्र भन्दा राम्रो अन्य कहीं हुनै सक्दैन। यी अनुत्तर पुण्य क्षेत्र हुन्।

विवेकशील व्यक्तिले यो कुरा राम्ररी बुद्धदृष्टि कि समय-समय अथवा अवसरमा दिएको दान कल्याणकारी हुन्छ। जस्तो कि दुष्कालको समय, अग्निकाण्डको समय, बाढी-पैराको समय, महामारीको समयमा पीडित व्यक्तिको दान कल्याणकारी हुन्छ। भोकाएको व्यक्तिलाई दिएको दान, नाँगो व्यक्तिलाई दिएको दान, रोगीलाई औषधीको दान, घर नभएको व्यक्तिलाई घरवारको दान फलदायी हुन्छ। तर समय र विभिन्न परिस्थितिमा दिइने दान भन्दा अधिक उत्तम अकालिक दान नै हुन्छ। सर्वकालिक दान अथवा धर्मदान नै सबैभन्दा सर्वहितकारीदान हो। **धम्मदानं सब्ब दानं जिनाति**— धर्मको दान नै सबैभन्दा उत्तम दान हो।

कसैलाई धर्मदान दिनुको अर्थ कसैलाई कुनै सम्प्रदायमा दीक्षित गर्नु होइन। सार्वकालिक, सार्वदेशिक धर्म सँधै सार्वजनीन हुन्छ। यो कुनै सम्प्रदायको सानो परिधि भित्र बाँधिएर रहन सक्दैन। त्यसैले धर्मको दान कुनै सम्प्रदायमा बाँध्नको लागि होइन। सम्प्रदायको घेराबाट उठाएर शील, समाधि र प्रज्ञामा स्थापित गर्नको लागि हो, मानिसहरूलाई जाति, कुल गोत्र, धन, सत्ता र संकुचित परिधिबाट बाहिर निकालेर शुद्ध धर्मको क्षेत्रमा स्थापित गर्नको लागि हो। समाजमा शील, समाधि र प्रज्ञा प्रतिष्ठापित गर्नको लागि हो। कोही व्यक्ति शीलवान छैन भने उसलाई शीलमा स्थापित गर्नुपर्छ, कोही शीलवान छ तर समाधिवान छैन भने उसलाई समाधिमा स्थापित गर्नुपर्छ, कोही शीलवान छ, समाधिवान छ तर प्रज्ञावान छैन भने उसलाई प्रज्ञामा स्थापित गरेर विमुक्तिको रसस्वादन गराउने निर्वाणको साक्षात्कार गराउनमा सहायक हुनु नै सही अर्थमा धर्मदान दिनु हो, जुन सबैका लागि समान रूपले सर्वथा कल्याणकारी हुन्छ।

धर्मदानको प्रारम्भ किताबबाट तथा प्रवचनबाट धर्मको सन्देश मानिसहरू सम्म पुऱ्याउनु हो ता कि यसबाट उनीहरू धर्मको प्रति आकर्षित होउन्, धर्म धारणा गर्नुपर्छ भन्ने प्रेरणा जागुन् र त्यसबाट मार्गदर्शन प्राप्त होउन्। श्रुत धर्मको र परियत्ति धर्मको यो दान लाभदायक हुन्छ। तर यो भन्दा पनि माथिको विशुद्ध धर्मदान

त धर्म-धारण गर्ने अभ्यास गराउनु हो। यसबाट मानिसहरूको वास्तविक तथा स्थायी लाभ हुनेछ। यो दान कोही एकजना व्यक्तिका लागि मात्र नभई सार्वजनीन भयो भने सर्वोत्तम फलदायी हुन्छ।

धर्मदानमा तन, मन, धनबाट सहभागी हुनु धर्मदानको भागीदार हुनु हो। विवेकवान व्यक्तिले बुद्धदृष्टि कि यदि म धर्म सिकाउने काम गर्न सक्दिन, ममा त्यो क्षमता छैन भने धर्म प्रशिक्षणको काममा सहयोगी बनेर नै सेवालाभ लिन सक्छु। यसरी आफ्नो धर्मदान सम्पन्न गर्न सक्छु। यस्तो सम्भेर धर्मदानमा सहयोगी बन्दछ। धर्म सिक्ने व्यक्तिको लागि भोजन, निवास तथा अन्य आवश्यक सुविधाहरू प्रदान गर्ने कार्यमा योगदान दिनु, धर्म शिविरमा सबै प्रकारका धर्मसेवा प्रदान गर्नु, शुद्ध धर्म दानमा सहभागी हुनु हो। साधकहरूका लागि भोजनको दान, ध्यान कुटीको दान अन्यान्य आवश्यक सेवा सुविधाहरूको दान धर्मदान नै हो।

परन्तु विवेकवान व्यक्तिले यो पनि बुझेको हुन्छ कि सबै दान भन्दा पनि अधिक फलदायी हुन्छ आफू स्वयं धर्ममा स्थित रहनु, स्वयं शील समाधि र प्रज्ञामा स्थापित हुनु, स्वयं अध्यात्म तिर अधि बढ्नु। कतै दानलाई नै सबै थानेर अध्यात्मको अर्को तहसम्मको उद्देश्य प्राप्त गर्ने काममा बाधक नबन्नु। दान धर्मको पहिलो कदम हो, जुन आवश्यक कदम हो तर यो नै अन्तिम कदम होइन। पहिलो पाइला नै मजबूत भएन, कमजोरी हुन गयो भने अर्को पाइला मजबूत हुँदैन, यो सही हो। यस्तो बुझेर सम्भदार व्यक्ति जो धर्म-मार्गमा अधि बढ्नुछ, जसलाई धर्मको सुख-शान्तिमय जीवन जिउँनुछ, जसलाई धर्मको अन्तिम लक्ष्यसम्म पुग्नु छ, उसले दानलाई आफ्नो जीवनको आवश्यक अंग बनाउँदछ, अनिवार्य अंग बनाउँदछ र साथ-साथै शील, समाधि प्रज्ञामा प्रगति गर्दै अगाडि बढ्छ।

दानलाई आफ्नो जीवनको आवश्यक अंग बनाउनका लागि प्रत्येक विपश्यी गृहस्थ साधकले आफ्नो आय मध्येबाट आफ्नो सुविधा अनुसार, आफ्नो शक्ति सामर्थ्य अनुसार प्रत्येक दिन अथवा प्रत्येक वर्ष केही न केही भाग शुद्ध दानको लागि अवश्य पनि निकाल्नु पर्छ। जस्को आम्दानी कम छ उस्ले कम निकाल्नु र अलिकति पनि हीन भाव मनमा नलिन। चित्तको शुद्ध दान-चेतना नै फलदायी हुनेछ, दानको परिमाणले होइन। जस्को सामर्थ्य छ उस्ले आफ्नो दान-चेतनालाई संकुचित गरेर दुषित नबनाउनु। उदार चित्तले तर साथमा घमण्डको भाव अलिकति पनि नराखी स्वच्छ चित्तले दान दिन सिकौं।

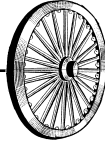
दान कहाँ दिने ? दान त्यहीँ दिने जहाँबाट आफ्नो धर्म प्रज्ञा उत्साहित हुन्छ। जहाँको लागि आफ्नो मनमा दान चेतना जागृछ, अवश्य दान दिनुपर्छ। जो गृहत्यागी छन् उनीहरूले बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय शुद्ध निरामिष धर्मदान दिने क्षमता प्राप्त गर्नका लागि सँधै अग्रसर भईरहुन् र जो क्षमतावान छन् उनीहरू शुद्ध धर्मदान दिईरहुन्।

शुद्ध सात्विक दान साधकको चित्तको आभूषण हो, चित्तको अलंकार हो, चित्तको हल्कापन हो। दानचेतना जाग्रत राखेर आफ्नो चित्तलाई धर्मले विभूषित गर्नु र त्यसलाई मंगलको मार्ग बनाउनु।

(साभार: मंगल जागे गृही जीवन में,
२००० मई, वि.वि.वि)

कल्याण मित्र
स.ना.गो

धम्महल पुनः निर्माणको शुभारम्भ

धर्मश्रृङ्गको धम्महल पुनः निर्माण कार्यको शुभारम्भ तय भए अनुसार मंसिर ८ गते सम्पन्न भयो । उक्त दिन एक दिवसीय शिविर पनि सञ्चालन गरिएको थियो । शिविरमा करीब ५०० जना साधक-साधिकाहरू सहभागी भएका थिए । शिविरको आयोजना पुरानो धम्महलको क्षेत्रमा नै गरिएको थियो । शिविर समापन पश्चात आचार्यहरू, ट्रष्टीहरूका साथ-साथै सम्पूर्ण साधक-साधिकाहरू आ-आफ्नो इच्छा अनुसार सून, गहना, सिक्का तथा रत्नहरू पनिष्ठा गर्दै पुनः निर्माणको कार्यक्रममा सहभागी भए ।

धम्महल निर्माण कमितिका अनुसार अहिले सम्ममा निर्माणका लागि ८० लाख भन्दा बढी रकम दान स्वरूप प्राप्त भइसकेको छ ।

बालशिविरको कार्यक्रम

धर्मश्रृङ्गमा धम्महल निर्माण भईरहेकोले प्रत्येक वर्ष सञ्चालन हुने पूर्व निर्धारित बाल शिविरहरू यस वर्ष डी.ए.भी. स्कूल,

जावलाखेलमा सञ्चालन गरिने व्यहोरा जानकारी गराउँदछौं । उक्त स्कूलमा निम्नानुसार समयमा बाल शिविर सञ्चालन हुने भएकोले सहभागी हुन इच्छुक बालबालिकाहरूले नगर कार्यालय, ज्योति भवनमा फारम भरी बुझाउन अनुरोध गर्दछौं ।

कार्यक्रमः

मिति	वर्ष
डिसेम्बर २९ देखि जनवरी १	८-१२ बालकबालिका
जनवरी १ देखि ४	१३-१८ बालिका
जनवरी ४ देखि ७	१३-१८ बालक

शिविरमा सहभागि हुन निम्न सामग्रीहरू ल्याउनुहोला ।

१. सिरक
 २. न्यानो लुगाहरू
 ३. आफूलाई आवश्यक पर्ने वा प्रयोग गर्नुपर्ने अन्य वस्तुहरू
- नोटः बालबालिकाहरू दिउँसो २ बजे भित्र डी.ए.भी. स्कूल पुग्नु पर्नेछ ।

धर्म गाथा

हिन्दी

वाणी तो संयत भली, संयत भला शरीर ।
पर जो चित्त संयत भली, वही संयमी वीर ॥
रण सहस्त्र योद्धा लडे, जीते युद्ध हजार ।
पर जो जीते स्वयंको, वह उत्तम सरदार ॥
मन के कर्म सुधारले, मन ही प्रमुख प्रधान ।
कायिक वाचिक कर्म तो, मन की हि संतान ॥
जितनी हानी न कर सके दुश्मन द्वेषी होय ।
अधिक हानी निज मन करे जो मन मैला होय ॥
माँ बापू प्रिय बन्धुजन, भला करें सब कोय ।
अधिक भला निज मन करे, जो वह उजला होय ।
जो चाहे बन्धन खुलें, मुक्ति दुखों से होय ।
वश में करले चित्तको, चित्तको वश मत होय ॥

मंगल कामना सहित
पारमिता ट्रेडिङ्ग कम्पनी लि.
काठमाडौं, फोन ४२६४१४७
विक्रेताः शीशा र आल्मोनियम च्यानल

हिन्दी

शील पालन कठिन है, ईश भजन आसान ।
शील छोड इश्वर भजे, कितने जन नादान ॥
जो चाहे सुख ना घटे, मन ना बाँधे पीर ।
प्रज्ञा शील समाधि को, धारण कर ले धीर ॥
प्रज्ञा शील समाधि की, बहे त्रिवेणी धार ।
डुबकी मारे सो तरे, हो दुःख सागर पार ॥
शील हमारे पुष्ट हों, होवे चित्त अडोल ।
प्रज्ञा जागे वींधती, देय ग्रन्थियां खोल ॥
जो चाहे अपना कुशल, जो चाहे सुख मीत ।
राख सदा संयत वचन, यही शान्ति की रीत ॥
रण सहस्त्र योद्धा लडे, जीते युद्ध हजार ।
पर जो जीते स्वयं को, वही सूर सरदार ॥

मंगल कामना सहित
सीताराम गोकुल मिल्क लि.
काठमाडौं, फोन ४३३०७८८
विक्रेताः दुग्ध तथा दुग्ध पदार्थ

सम्पादक : रोशनी शाक्य, प्रकाशक : नेपाल विपश्यना केन्द्र, धर्मश्रृङ्ग, बुढानीलकण्ठ, काठमाडौं । फोन : ४३७९६५५, ४३७९००७ २०६४ मंसिर

सम्पर्क स्थान : श्री रूप ज्योति, ज्योति भवन, पो. व. नं. १२८९६, काठमाडौं । फोन : ४२२५४९०, ४२२३९६८, ४२४८९४९, ४२५०५८९, email: nvc@htp.com.np

मुद्रक : न्यू नेपाल प्रेस, प्रधान कार्यालय फोन : ४४३४ ८५०, ४४३४ ७५३; शाखा कार्यालय फोन : ४२५ ९०३२, ४२ ९४५०, फ्याक्स : (+९७७-१) ४२५८६७८

जि.प्र.का.द.नं. ३८/५१/५२

साधकको नाम :

ठेगाना :

● आजीवन शुल्क रू. २००/-